

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на **Златина Иванова Каравълчева**, докторантка в СУ „Св. Климент Охридски“, Исторически факултет, катедра „История на Византия и балканските народи“, на тема „**ВСЕКИДНЕВИЕТО В МАНАСТИРИТЕ В РАННА ВИЗАНТИЯ (IV-VII век)**“, за придобиване на научната и образователна степен „**Доктор**“

Златина Каравълчева се е заела с написването на своя дисертационен труд след една продължителна и добре премерена подготовка за научна работа. Освен систематичното изучаване на византийска история и християнска култура в София и Атина, тя полага успешно изпити в различни чуждестранни учебни заведения по новогръцки и английски език. Като се добави и немската езикова гимназия в София, пред нас е специалист с широка езикова подготовка, който има възможност да използва постиженията на няколко световни школи в научното поприще, на което се е посветила. И това се доказва категорично не само от списъка на използваната в дисертационния труд литература, но и от страниците на нейното съчинение.

Въпреки скромния (но достатъчен според буквата на Закона) брой на своите научни публикации, Златина Каравълчева показва един добър стил и език на научно писане, което отдавам освен на природните ѝ качества, но и на задълбоченото беседване с богатата литература в областта на византологията, християнската култура и всекидневието на хората от ранносредновековна Европа. Подхващайки за втори път въпроса за използваната

в дисертацията литература не мога да не похваля направения от докторантката подбор. Става въпрос за една тема, по която е писано много и то през целия период от развитието на науката за Източната Римска империя и нейния духовен и всекидневен живот. В този смисъл Каравълчева е успяла не само добре да се ориентира в натрупаната огромна литература без да се изкушава да цитира наред всичко, до което се е докоснала или това, което е открила в справочния апарат на прочетените от нея книги. В същото време в направения подбор са включени достатъчно представителна част от специализираните съвременни изследвания, както и някои класически трудове, върху които и те и всички ние стъпваме, когато решим да се докоснем до темата за християнството на ранна Византия.

Като споменавам използваната литература не мога да пренебрегна изворите – представени добре, в достатъчен обем, в нови или използвани по традиция издания и отделени от вторичните източници при описа на библиографията в края на дисертационния труд – един малко позабравен напоследък принцип, нарушаван понякога и за прикриване на недостатъчно добросъвестното използване или откровено непознаване на първичните източници.

Следващият момент, който отличава този дисертационен труд е важната и без съмнение дисертабилна тема, която се вписва в забелязващия се напоследък и у нас повишен интерес към преходната между Античността и Средновековието епоха, стимулиран може би и от отбелязаната неотдавна кръгла годишнина от прочутия Медиолански едикт на император Константин. Да не говорим, че нашата наука и преди всичко църковните историци са в дълг пред студентството и четящата публика като цяло по въпросната проблематика. Независимо че интересът на общество-

то към всекидневието, стопанството, културата и търсенията на духа в оно-ва отдалечено минало непрекъснато се повишава.

На уместната тема на дисертационния труд за щастие отговаря и една добра, бих казал класическа триделна структура. Но не търсена нарочно, а отговаряща на естеството на изследвания материал: 1) манастирите на картата на Източната Римска империя през разглеждания период; 2) структура и особености на ранното византийско монашество и 3) с какво се занимават монасите в ранна Византия. В цялостното разпределение на материала личи един своеобразен постброделиански дух и лично на мен това ми допада.

Уводът на дисертацията представлява съчетание от изложение върху целите на труда и методите за тяхното постигане, наличната изворова база на изследването и достиженията на науката по отделните ключови за темата проблеми. Макар и в една нетрадиционна подредба, отделните елементи на тази част от дисертационния труд са ясно и убедително представени, което в крайна сметка е единствено от значение. От трите глави на изследването – условно казано пространствена, структурна и практическа – първата според мен има значението на основи, върху които да стъпят другите две. И за мен преди всичко постигнатото в тях може да се припознае като изпълнение на основната част от поставените в увода на дисертацията цели.

По този повод пред всеки специалист, разглеждащ съдържанието на представения дисертационен труд, би изникнал въпросът – възможно ли е да се каже нещо съществено ново, нещо приносно в истинския смисъл на думата по тази толкова обсъждана, разработвана и дискутирана през годините тема. Работата на Златина Каравълчева показва, че това е напълно възможно и нейният основен принос е в подбора на ясни критерии, по ко-

ито да систематизира и обобщи (доколкото това е възможно, разбира се) всекидневието на ранновизантийския манастир – само и единствено всекидневието, но във всички възможни негови аспекти. И в този смисъл да се опита да достигне до известно типологизиране на тази несъмнено важна част от битието на ранна Византия.

Като казвам това, обяснявам и защо се отказвам от отбелязване на отделни дребни несъвършенства и пропуски, неточности на изказа (и даже на някои термини със сгрешено изписване на гръцки език). Това на фона на добре свършената работа не само би звучало дребнаво, но и влиза в задълженията по-скоро на стиловия и научен редактор на бъдещото издание на дисертационния труд на Каравълчева. За пръв път от много години насам си позволявам да препоръчам „малка“ докторска дисертация за печат. Но в случая ми се струва, че една бъдеща книжка под това заглавие би била много полезна на няколко факултета в българските висши училища, а и до голяма степен е готов спецкурс за студенти от различни хуманитарни специалности.

След всичко казано дотук не ми остава нищо друго, освен да добавя, че докторантката притежава необходимия брой публикации по темата на дисертационния труд в специализирани научни издания, а авторефератът ѝ отговаря на изискванията, посочени в Закона. Изброените от Златина Каравълчева приноси на дисертацията също могат с някои уговорки да бъдат приети за отговарящи на истината и аз убедено ще гласувам да ѝ бъде присъдена научната и образователна степен „доктор“.

София, 22 август 2016 г.

проф. дин Илия Г. Илиев

Институт за исторически изследвания - БАН